3. Турган О. Дискурс пластичних мистецтв у творчості Лесі Українки // Леся Українка і сучасність. Зб.наук. праць/ О.Турган. – Т. 4. – Кн. 1. – Луцьк : Ред.-видавничий відділ „Вежа” Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2007. – С. 182-195.

4. Библер В. С. Михаил Михайлович Бахтин или поэтика культуры / В. С.Библер. – М. : Прогресс-Гнозис, 1991. – 176 с. – (На путях к гуманитарному разуму).

5. Флоренский П.А. Анализ пространственности и времени в художественно-изобразительных произведениях. Курс лекций, прочитанных во ВХУТЕМАСе / П. А. Флоренский. – М. : Прогресс, 1993. – 321 с. – (Библиотека журнала „Путь”).

6. Евреинов Н. Оригинал о портретистах / Николай Евреинов. – М.: Совпадение, 2005. – 400 с.

7. Українка Леся. Драматичні твори (1907-1908)) // Зібр. творів: у 12 т. / Леся Українка. – Т. 4. -К. : Наукова думка, 1976. – 352 с.

8. Українка Леся. Драматичні твори (1909-1911) // Зібр. творів: у 12 т. / Леся Українка. – Т.5. -К. : Наукова думка, 1976. – 336 с.

9. Українка Леся. Драматичні твори (1911-1913). Переклади драматичних творів// Зібр. творів: у 12 т. / Леся Українка.- Т.6. – К. : Наукова думка, 1977. – 416 с.

10. Хейзинга Й. Осень средневековья. Исследование форм жизненного уклада и форм мышления в XIV и XV веках во Франции и Нидерландах / Й. Хейзинга – М. : Наука, 1988. – 540 с.

11. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики : Исследования разных лет / М. М. Бахтин. – М. : Худ. лит., 1975. – 502 с.

12. Українка Леся. Поезії// Зібр. творів: у 12 т. / Леся Українка. – Т.1. – К. : Наукова думка, 1975. – 448 с.

13. Лотман Ю.М. Семиосфера. Культура и взрыв. Внутри мыслящих миров. Статьи. Исследования. Заметки / Ю. М. Лотман. – СПб. : Искусство СПБ, 2004. – 704 с.

14. Українка Леся. Драматичні твори (1896-1906)// Зібр. творів: у 12 т. / Леся Українка. – Т. 3. - К. : Наукова думка, 1976. – 400 с.

15. Там само.

16. Українка Леся. Прозові твори. Перекладна проза// Зібр. творів: у 12 т. / Леся Українка. – Т. 7. - К.: Наукова думка, 1976. – 568 с. (/ Леся Українка

УДК 821 161 2: 82-1

ХУДОЖНЄ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОСТАТІ ПЕТРА КАЛНИШЕВСЬКОГО У ВІРШІ Д. КУЛИНЯКА «СЛАВЕНЬ ПЕТРУ КАЛНИШЕВСЬКОМУ»

Ласкава Ю. В., здобувач

Запорізький національний університет

Стаття присвячена дослідженню і виявленню особливостей інтерпретації психологічних характеристик образу П. Калнишевського у вірші Д. Кулиняка «Славень Петру Калнишевському», які акцентовані на таких рисах характеру, що підкреслюють нескореність духу кошового та зображують його справжнім міфологічним героєм. У статті за допомогою художніх засобів активно розглядається постать П. Калнишевського, ніби перегук епох Козаччини та сучасного етапу побудови української державності.

Ключові слова: інтерпретація, образ, останній кошовий, вірш-гімн, героїчна ода, символічна постать, мотив, жанр.

Ласкава Ю.В. ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ОТРАЖЕНИЕ ЛИЧНОСТИ ПЕТРА КАЛНЫШЕВСКОГО В СТИХОТВОРЕНИИ Д.КУЛИНЯКА «СЛАВЕНЬ ПЕТРУ КАЛНЫШЕВСКОМУ» / Запорожский национальный университет, Украина

Статья посвящена изучению и выявлению особеностей интерпретации психологических характеристик образа П. Калнышевского в стихотворении Д. Кулиняка «Славень Петру Калнышевскому», которые акцентированы на таких чертаxx арактера, которые подчеркивают

непокоренность духа кошевого и изображают его настоящим мифологическим героем. В статье, с помощью художественных средств, активно рассматривается образ П. Калнышевского, как переплетение эпох Казатчины и современного этапа строительства украинской державности.

Ключевые слова: интерпретация, образ, последний кошевой, стихотворение-гимн, героическая ода, символическая фигура, мотив, жанр.

Laskava U.V. PETRO KALNYSHEVSKY'ARTISTIK IMAGE IN POEM "TO THE GLORY OF PETRO KALNYSHEVSKY"/ Zaporizhzhya national university, Ukraine

The article is devoted to the investigation of the features of the psychological characteristics' interpretation of P. Kalnyshevsky's image in the poem "To the glory of Petro Kalnyshevsky" by D. Kulinyaka which accent unsubdued spirit of the ataman and describe him as a real mythical hero. It is considered P. Kalnyshevsky's image with the help of the analysis of artistic means in the context of the Cossaks'epoch and the modern period of the forming of the Ukrainian state

Key words: interpretation, image, last ataman, poem-hymn, heroic oda, symbol figure, style, motive, style.

Публіцистично-художнє висвітлення 112-річного життєвого шляху останнього кошового отамана Запорозької Січі стало предметом документального дослідження й художнього осмислення в цілому ряді творів різних жанрів із досить різноманітними позиціями щодо інтерпретації життя та діяльності П. Калнишевського. Звернення ряду українських письменників та істориків до постаті П. Калнишевського вказує на величезну актуальність цієї визначальної фігури останнього періоду розвитку Козаччини. Цілий ряд творів визначних українських письменників, таких, як Д. Кулиняк, Г. Колісник, Р. Іваничук, М. Лазорський, Р. Іванченко, Яр Славутич, Б. Лепкий, Я. Новицький та інші, також ряд учених-істориків (В. Антонович, О. Апанович, М. Аркас, М. Грушевський, Г. Наш, Б. Сушинський), відзначаються яскравою неординарністю і демонструють певні розбіжності в плані літературно-художнього трактування образу П. Калнишевського, на основі яких ці письменники та науковці за певними критеріями інтерпретують діяльність кошового та будують його образ. Метою статті є цілісне та системне вивчення творів, пов'язаних з історичною постаттю П. Калнишевського, а також цілеспрямоване дослідження особливостей інтерпретації образу цього історичного персонажа в українській літературі.

Ключовими жанровими формами, у межах яких реалізуються твори про долю останнього кошового, є балада, поема та ліричний вірш, тобто ліро-епіка та лірика. Баладно-поемний та віршовий шари поетичних творів про П. Калнишевського ґрунтується насамперед на зображенні ключових епізодів життя цього історичного персонажа, здебільшого на тематиці соловецького ув'язнення, яка дозволяє найбільш опукло показати образ ліричного героя в усьому трагізмі його існування, екстраполювати особисті страждання в'язня на екзистенційні переживання всього українського народу.

У цьому плані "Славень Петру Калнишевському" Д. Кулиняку – це продовження традицій саме Б. Лепкого [1, 437]. та Яра Славутича [2, 579], тобто перед нами – вірш з помітними ознаками максимального узагальнення поетичного тексту і прямим політичним висловлюванням як засобом ідейного переконання читачів у певному напрямку. Славень тут – це, безперечно, авторська назва жанру гімну, героїчної оди. Постать останнього кошового доведена тут до меж міфологеми, адже перед нами – не тільки реальна людина, а й символ, алегорична постать з усіма ознаками того літературного канону, що склався навколо П. Калнишевського. Відкриває вірш декларація, у якій зовсім недаремно повторюється концепт "забуття", який активно заперечується по відношенню до долі описуваного історичного персонажа:

Нині для народу *незабутні*
Імена – як в морі маяки.
Наш Калниш вростає у майбутнє
Крізь наругу, *забуття* й віки [3, 140].

Ключовими тропами тут є епітет "незабутні", ампліфікація "крізь наругу, забуття й віки" та порівняння "як у морі маяки". Разом вони й формують контекст того плану, що фігура П. Калнишевського – це справжній символ певного переліку асоціацій, що виникають під час згадки про останнього кошового. Про це прямо говориться в другій строфі гімну:

Символ незнищеності народу
Об'єднав собою плин віків
Калнишевський, що з Посулля родом,
Батько запорозьких козаків [3, 140].

Як символічна постать, П. Калнишевський втрачає в славні Д. Кулиняка навіть натяки на певні нейтральні чи негативні оцінки, натомість отримуючи гранично патетичні риси змалювання, згідно з якими він є справжнім міфологічним героєм-засновником, звідки, власне, й походить образ батька, патріарха, який генералізовано передає зміст легендарної ролі кошового в історії. Важливим елементом смислу є також художнє зближення буття народу та екзистенції її героїчного сина як явищ одного рівня:

незнищенність пам'яті П. Калнишевського "перетікає" в тезу про вічне існування народу, що породжує такого героя.

Далі поет вводить у контекст і своє авторське "я", зіставляючи його з образом П. Калнишевського, для канонізації якого так багато зробив Д. Кулиняк, причому знову виринає образ облуди з ампліфікації у першій строфі:

Ми з тобою пройшли крізь облуди туман,
Крізь приниження й царську неволю...
Ми – нащадки твої, кошовий отаман,
Мужніх лицарів Дикого Поля![3, 140]

"Ми" спочатку вказує на спільність доль кошового та самого поета, що пережили ув'язнення, викликане, як вважає автор, одними й тими ж причинами – імперським ставленням до людей. Далі "ми" – це вже вся сума історичних, сучасних і майбутніх "я", що поєднані славою Козаччини. У наступній строфі образно розширюється теза про нескореність духу й правди, адже герой вірша не виявив слабкості, став репрезентантом нескореності справжніх борців:

Не скорився в неволі ти лютим катам,
Їх підступності лютій і силі,
І вони не діждались твого каяття,
Їх раніше ковтнули могили [3, 140]...

Сама по собі нерозкаяність П. Калнишевського-Калниша асоціюється тут із тим величезним строком покарання, що він відбув, чим символічно переміг катів, наблизившись до взірців незламності, мотив яких вводиться через біблеїзм-паремію. Тим самим цілком прозорою далі є й алюзія на вічний образ Христа (мотив воскресіння), який ми вже відзначали по відношенню до поетики Б. Лепкого та Яра Славутича:

Пережив їх усіх – *"смертію смерть подолав"* –
У катівні московсько-імперській,
Щоб сьогодні воскреснути !.. Прапором став
Ти для всіх нас, Петро Калнишевський ![3, 140]..

Практично всі образи, що їх використовує Д. Кулиняк у вірші-гімні, будуються за принципом "кільця-повтору", так, відзначений вище троп "символ" кореспондується з наведеним у цій строфі образом "прапор", перекриваючи єдиний художній контекст надзвичайної сили узагальненості постаті останнього кошового, що отримує ознаки національної ікони, корогви. "Закільцьований" також і образ історичного перегуку епох Козаччини та сучасного етапу побудови української державності:

Подвиг твого життя, наче промінь з пітьми,
В нім *наш біль, наша гордість і слава*,
Ти почав воздвигати – добудуємо ми
Українську козацьку державу ! [3, 140]..

Ударним образом тут є оксюморон, у якому виразно негативно маркований концепт "біль" знаходиться в одному силовому полі з позитивно позначеними концептами "гордість і слава". У кінцівці вірша поетика гімну плавно перетікає в жанрову схему такого жанру, як соціальна утопія:

В ній братерство і радість зростуть січові,
В ній не буде ні хлопа, ні пана...
Присягаємо в тому тобі на крові
Ми – нащадки твої, отамане ![3, 141]

Утопічність тут випливає як з корінної ідеалізації козацтва, яке за часів останнього кошового, якщо згадати сентенції А. Кащенка, не було таким соціально монолітним і егалітарним, адже й сам отаман був представником верстви багатіїв-дук, так і з дещо наївної віри в те, що сучасний розвій України буде розвиватися в межах все того ж егалітарного устрою, де кожна людина – брат. У той же час така утопія – це маніфестація віри поета утворчі сили народу. Завершує вірш повтор уже вжитих вище рядків, тобто перед нами приклад рефрену, що цілком підтверджує наші спостереження про "закільцьовані" образи:

Ми з тобою пройшли крізь облуди туман,
Крізь приниження й царську неволю...
Ми – нащадки твої, кошовий отаман,
Мужніх лицарів Дикого Поля! [3, 141]..

У цілому, "Славень Петру Калнишевському" Д. Кулиняка являє собою поетичний сплав низки історичних асоціацій та ідейно-політичних декларацій, причому образ останнього кошового тут є доволі умовним, адже залишені для потрактування тільки найбільш загальні риси життєпису П. Калнишевського. За рахунок цього конкретна історична особа перетворюється на символ, знамено,

про що прямо й говориться в тексті. Слідом за Б. Лепким і Яром Славутичем Д. Кулиняк канонізує певні характерні ознаки образу Соловецького в'язня, акцентуючи зображення на темі безсудного ув'язнення, невимовних мук, близькості до Христа та незабутності подвигу. Все це чітко вказує на романтичний дискурс як основу створення образу останнього кошового у вірші Д. Кулиняка.
Отже, твори, присвячені образу П. Калнишевського, доволі активно розробляє той прошарок зображення долі останнього кошового, який стосується перш за все ув'язнення цього історичного героя. Цей момент особистої долі козацького урядника розглядається як найбільш значущий, символічний, здатний викликати максимальне читацьке враження.

Ключовими рисами творів, де в центрі образності стоїть П. Калнишевський, є акцентовано трагічний пафос, романтично-бароковий дискурс інтерпретації психологічних характеристик образу, наголошування таких рівнів художності, як нескореність духу героя, паралелізм його образу з міфологемами Христа – спасителя і викупної жертви, мотиви богоборства тощо. Завдяки цьому провідними художніми засобами, що використовуються для творення образу останнього кошового Запорізької Січі в поезії, є метафоризація гіперболічного плану, символічно-алегоричне звучання образів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лепкий Б. Калнишевський у неволі /Вибрані праці: в 2 т. - Т. 1 / Богдан Лепкий. – К.: Дніпро, 1991. – 437 с.
2. Славутич Яр. Соловецький в'язень: Поеми. Переклади. Твори: у 2 т. - Т. 2 / Славутич Яр – К.: Дніпро, 1994. – 579 с.
3. Кулиняк Д. Од Калниша вісті…/ Дмитро Кулиняк – К.: Київська правда, 1991. – 495 с.

УДК 821.111

КРИПТИКА ЦВЕТОВОЙ ГАММЫ В КОНТЕКСТЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ МЕЙЕР С."TWILIGHT"

Надвикова И.А., викладач

Запорожский национальный технический университет

В статье представлена контекстуальная криптика цветовой гаммы в произведении "Twilight" современной американской писательницы С.Мейер. Проводится стилистический анализ выявления «тождественного эффекта» восприятия при соотнесенности физического явления (цвет) с антропоцентризмом (социосфера).

Ключевые слова: фовизм, Шредингерский цветоспектр, цветокриптика.

Надвікова І.О. КРИПТИКА КОЛЬОРОВОЇ ГАМИ В КОНТЕКСТІ ТВОРУ МЄЙЕР С. 'TWILIGHT'/Запорізький національний технічний університет, Україна

У статті йдеться про контекстуальну криптику позначення кольору у творі "Twilight" сучасної англійської письменниці С.Мєйер. Проводиться стилістичний аналіз тексту для того, щоб виявити «тотожний ефект» сприйняття співвідношення фізичної системи (кольор) з антропоцентризмом (соціосфера).

Ключові слова: фовізм, Шредінгерський спектр кольору, криптика кольору.

Nadvikova I.A. A CONTEXTUAL CRYPTOLOGY OF A COLOUR-NOMINATION IN 'TWILIGHT' BY S. MEYER/ Zaporizhzhia National Technical University, Ukraine

The article deals with a contextual cryptology of a colour-nomination in a work "Twilight" by a modern American writer S.Meyer. It's stated that a stylistic analyze helps to find out an "effect of equal perception" from a synthesis between physical system (colour) and anthropology (social sphere).

Key words: fauvism, Shredinger's colour-spectrum, cryptocolour.

Как известно, эстетическая функция колорита в литературе позволяет передать автору и, одновременно, прочувствовать читателю описанные предметы в их взаимоотношении со средой и претворение красочного многообразия действительности в контексте через тонкости цветовых отношений и стилистических преобразований языка. Несомненно, в каждом конкретном произведении колорит образуется неповторимым и сложным взаимодействием цветообозначений, согласующихся по контекстуальной ситуации (настроение, погода, облик, жанр произведения). При этом, реализация задачи колорита будет зависеть от функции произведения и авторского замысла.